

Instytut Pamięci Narodowej - Łódź

<https://lodz.ipn.gov.pl/pl6/publikacje/ksiazki-lodz/33546,Wielun-byl-pierwszy-Bombardowania-lotnicze-miast-regionu-lodzkiego-we-wrzesniu-1.html>
17.04.2024, 16:58

Wieluń był pierwszy. Bombardowania lotnicze miast regionu łódzkiego we wrześniu 1939 r.

Wieluń był pierwszy. Bombardowania lotnicze miast regionu łódzkiego we wrześniu 1939 r., pod red. Janusza Wróbla, Łódź 2009, 254 s. + zdj. 16 s.

Nakład wyczerpany

Działania niemieckiego lotnictwa we wrześniu 1939 r. od dawna są przedmiotem badań polskich historyków, ale ich rezultaty są daleko niewystarczające. Wynika to przede wszystkim z ogromnej skali przeprowadzonych wówczas ataków lotniczych, ich gwałtowności i związanych z tym trudności z ich udokumentowaniem. Przez wiele dziesięcioleci nie było możliwości konfrontowania relacji polskich świadków ataków Luftwaffe z dokumentacją niemieckich sił zbrojnych.

Wśród celów uderzeń Luftwaffe we wrześniu 1939 r. szczególne miejsce zajmuje Wieluń, wówczas niewielki miasto powiatowe, oddalone zaledwie 20 km od granicy polsko-niemieckiej. Niemieckie bombowce nurkowe dokonały na to miasto kilku zmasowanych ataków, które doprowadziły do ogromnych strat ludzkich i zniszczeń materialnych oraz spowodowały masowy exodus mieszkańców którzy zdołali przeżyć.

Tragedia Wielunia przez długie lata nie była szerzej znana. Nie byli zainteresowani w jej upowszechnieniu Niemcy, sprawcy nieszczęścia, którzy zajęli miasto już 2 września. Wiedza o tym, co wydarzyło się w mieście, nie dotarła jak się wydaje do władz naczelnych Rzeczypospolitej, stąd w latach wojny zniszczenie Wielunia nie było nagłaśniane przez stronę polską. Po wojnie, i to dopiero w 1959 r. ufundowano tablicę upamiętniającą ofiary bombardowania. Okręgowa Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Łodzi wszczęła w 2004 r. śledztwo zmierzające do ustalenia winnych zniszczenia miasta, śmierci wielu jego mieszkańców i postawienia ich przed wymiarem sprawiedliwości.

W ostatnich latach o sprawie Wielunia było głośno i w kraju, i zagranicą. Stało się tak za sprawą szeregu publikacji, którym patronowały lokalne władze i stowarzyszenia. Zainteresowanie mediów wzbudziła lansowana teza, iż bombardowanie Wielunia rankiem 1 września 1939 r. uznać należy za początek II wojny światowej. Liczne publikacje na temat Wielunia i odbywające się tu uroczystości z udziałem najwyższych władz państwowych sprawiły, iż bombardowanie Wielunia stało się także przedmiotem zainteresowania szerszego grona badaczy, którzy podjęli trud dotarcia do źródeł historycznych dotąd niedostępnych.

Praca, którą oddajemy do rąk Czytelników, ma w założeniu przedstawić nie tylko stan

wiedzy historycznej na temat tragedii wieluńskiej, ale także umożliwić badaczom prezentację swoich poglądów w kwestiach spornych. Jej celem jest również umieszczenie tego wydarzenia w szerszym kontekście historycznym, który pozwoli ocenić, na ile bombardowanie Wielunia było wydarzeniem wyjątkowym, czy też może wpisuje się w szereg zdarzeń o podobnej skali i charakterze.

Książka składa się z pięciu rozdziałów, wstępu i zakończenia. Zamieszczono również bogaty materiał ilustracyjny pozyskany z różnych instytucji mających siedziby w regionie łódzkim. Rozdział pierwszy autorstwa dr. Janusza Wróbla (IPN Łódź) zarysowuje sytuację regionu łódzkiego w przeddzień wojny, ukazując jego znaczenie strategiczne dla obu walczących stron, specyfikę narodowościową i przygotowania do obrony, także przed atakami lotniczymi. Trzy kolejne rozdziały poświęcone są bombardowaniom Wielunia w dniu 1 września 1939 r. W pierwszym z nich wyniki swoich badań, opartych w znacznej mierze na archiwaliach niemieckich, prezentuje dr Grzegorz Bębniak (IPN Katowice). Prof. Stanisław Tadeusz Olejnik, emerytowany profesor i prezes Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego, od wielu lat badający sprawy wojennych i okupacyjnych losów Wielunia i regionu wieluńskiego, prezentuje swój punkt widzenia oparty na dokumentach archiwalnych i relacjach świadków historii. Z kolei Sławomir Abramowicz (OKŚZpNP w Łodzi) ukazuje tragedię Wielunia na podstawie materiałów śledczych. Natomiast regionalny kontekst wydarzeń w Wieluniu prezentują rozdziały Artura Ossowskiego (IPN Łódź) i dr Joanny Żelazko (IPN Łódź). Pierwszy omawia ataki niemieckiego lotnictwa skierowane przeciwko miastom i osiedlom w całym regionie łódzkim do momentu jego zajęcia przez wojska niemieckie, a drugi przedstawia zbrodnicze działania Wehrmachtu na zachodnich rubieżach województwa łódzkiego, skutkujące ogromnymi stratami ludzkimi i materialnymi.

